רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ חכמים, טַלִּית קוֹנָה דִּינָר זָהָב, וְאֵין דִּינָר זָהָב קוֹנֶה טַלִּית, כלומר, הבא לקנות טלית בדינר זהב, ומשך את הטלית, נתחייב לשלם דינר זהב למוכר, ואין יכולים לחזור בהם, אך אם נתן הקונה דינר זהב עבור טלית ולא משך אותה, לא קנאה, משום שמעות אינם קונות מטלטלין, ודינר זהב נחשב כ'מעות' לגבי שאר מטלטלין [–פירות]. ואף שבאופן זה עתידה לבוא פורענות על החוזר בו מן המקח, מִכָּל מָקוֹם כָּךְ הֲלָכָה שאין בית דין יכולים לעכבו מלחזור בו, אֲבָל אָמְרוּ חכמים, מִי שֶׁפָּרַע מֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַמַּבּוּל וּמֵאַנְשֵׁי דּוֹר הַפַּלָּגָה וּמֵאַנְשֵׁי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וּמִמְצְרַיִם בַּיָּם [הקדוש ברוך הוא], הוּא עָתִיד לִיפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִיבּוּרוֹ וחוזר בו מן המקח. ועוד אמר רבי שמעון, הַנּוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּדְבָרִים – דיברו ביניהם שימכור לו חפץ ולא משך אותו הקונה ואף לא נתן מעות עבורו, לֹא קָנָה, ומכל מקום הַחוֹזֵר בּוֹ מדבריו, אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ – אין נחת רוח לחכמי ישראל במעשיו. וְאָמַר רָבָא על כך, אָנוּ אֵין לָנוּ קללה אחרת עליו, אֶלָּא רק אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. הרי מבואר שעל חזרה מדברים בלבד אין קללת 'מי שפרע', ואיך אמרו שלפי ריש לקיש יש 'מי שפרע' אף על חזרה מדברים.

מתרצת הגמרא: דְּבָרִים וְאֵיכָא דַּהֲדְיֵיהוּ מָעוֹת – אמנם באשר גם דיברו ביניהם על מכירה וגם נתן הלוקח מעות, סבר ריש לקיש דְּקָאֵי בַּאֲבֵל' – עומד החוזר בו בקללת 'מי שפרע', ואף שמעות אינם קונות כלל, מכל מקום כיון שהדברים באו לכלל מעשה נתינת מעות, עומד ב'מי שפרע', אולם דְּבָרִים וְלֵיכָּא דַּהֲדְיֵיהוּ מָעוֹת – כאשר רק דיברו על מכירה ולא נתן הלוקח מעות, מודה ריש לקיש דְּלֹא קָאֵי בַּאֲבֵל' – שאין החוזר בו עומד ב'מי שפרע'.

רבא מביא ראיות מפסוק ומברייתא לדברי ריש לקיש, שמן התורה אין מעות קונות מטלטלין להדיוט: אָמַר רָבָא, קְרָא – וַמַּתְנִיתָא – פסוק וברייתא מְסַיַּיע לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ. הראיה מִקְרָא – מהפסוק, דִּכְתִיב גבי הכופר בממון שחייב לחבירו, ונשבע לשקר כדי להפטר (ויקרא ה כא), 'וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְּגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ'. מבארת הגמרא: 'תְּשׂוּמֶת יָד' היא הלוואה, וְאָמַר רַב חִסְדָּא, שמדובר כְּגוֹן שֶׁיִּחֵד לוֹ הלוה כְּלִי לְהַלְוָאָתוֹ כדי שיפרע ממנו המלוה, ותבע המלוה את הכלי, ובפר הלוה ונשבע שאינו חייב לו, שרק באופן זה דומה הלוואה לפקדון, שתובעו חפץ שלו הקיים בעין, ולכך הכופר בו ונשבע לשקר חייב קרבן 'שבועת הפקדון'. ומה שנאמר 'עָשַׁק' היינו החייב שכר שכיר ואינו משלם, וְאָמַר רַב חִסְדָּא שמדובר כְּגוֹן שֶׁיִּחֵד לוֹ כְּלִי לְעָשְׁקוֹ, כלומר, ייחד לפועל כלי שיגבה ממנו את שכרו, ותבעו הפועל ובעל הבית כפר ונשבע שאינו חייב לו. נמצא שבתחילת פרשה זו של 'קרבן שבועה' נאמר גם אופן של 'תשומת יד', ובהמשך הפסוקים כִּי אַהֲדְרֵיהּ קְרָא – כאשר החזירם הכתוב להשבון, דהיינו שחייב את הנשבע לשקר להשיב את הממון לבעליו, כְּתִיב (שם ה כג) 'וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם, וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ, וְאִילּוּ 'תְּשׂוּמֶת יָד' לֹא אֲהַדְרֵיהּ – גבי הלוואה לא החזירו הכתוב להשבון, כלומר, לא הזכיר הכתוב שחייב להחזיר את הכלי שייחד להלוואה, ומבאר רבא מַאי טַעְמָא לא חייבה תורה להשיב באופן זה, לְאוּ – האם אין זה מַשּׂוּם דִּמְחַסְּרָא מְשִׂיכָה – שעדיין לא משך המלוה את הכלי, ולא קנאה בקנין משיכה, וכיון שאף מעות אינן קונות מן התורה, נמצא שאף הלואת המעות לא קנו את הכלי, ומוכח מכאן כריש לקיש שמדין תורה מעות אינן קונות.

רב פפא רוצה לדחות את הראיה: אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָא לְרָבָא, אִימָּא – הלא אפשר לומר שאמנם מעות קונות מן התורה ואכן חייב הלוה להחזיר את הכלי המיוחד למלוה, אך התורה לא הוצרכה להזכיר זאת, משום שמַּעְוֹשֶׁךְ הוּא דְּהָדַר קְרָא – כיון שיש ללמוד דין זה מעושק שכר שכיר, שאף שם לא משך השכיר את הכלי, ואף על פי כן חייבתו תורה להחזיר את הכלי לפועל. השיב לו רבא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – כאן לגבי עושק באיזה אופן אנו עוסקים, כְּגוֹן שֶׁנְּטָלוֹ מִמֶּנּוּ – נטל השכיר את הכלי מבעל הבית וְחָזְרוּ וְהִפְקִידוּ אֶצְלוֹ, שבאופן זה קנה את הכלי במשיכה, ולכן חייב בעל הבית להחזיר לו את הכלי, אבל ב'תשומת יד' [–הלואה] לא היה משיכה, ולכך לא חייבתו תורה להחזיר לו דווקא את הכלי, ומוכח שמעות אינן קונות. שאל אותו רב פפא: אם ב'עושק' מדובר באופן שהפועל משך את הכלי וחזר והפקידו, חַיְינוּ פִּקָּדוֹן, ופקדון כבר נזכר בפסוק, ומדוע הוצרכה תורה לכותבו שנית. השיב לו רבא: התורה השמיעה לנו תְּרֵי נָוֵי – שני אופני פִּקָּדוֹן, פקדון הרגיל ופקדון של שכר הפועל ביד בעל הבית.

שאל אותו רב פפא: אִי הָכִי – אם ב'עושק' הצריכתו תורה להחזיר באופן שנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו, תְּשׂוּמֶת יָד נַמִּי לִיהַדְרֵיהּ – גם בהלואה תזכיר התורה שחייב הלוה להחזיר הכלי למלוה, וְלוֹקְמֵיהּ – ותעמיד בִּכְגוֹן שֶׁנְּטָלוֹ המלוה הֵימֶנּוּ – מן הלוה וְחָזַר וְהִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ. השיב לו רבא: אִי אַהֲדְרֵיהּ קְרָא – אמנם אילו היתה התורה מזכירה ב'תשומת יד' שחייב הלוה להחזיר את הכלי, לֹא תִּיבְעֵי לָךְ וְלֹא סַיְּיעָתָא – לא היה קושיא על ריש לקיש ולא סיוע, מפני שהוא יעמיד כגון שנטלו וחזר והפקידו, ורבי יוחנן הסובר שמן התורה מעות קונות יעמיד באופן שלא משך, ומעות ההלואה קנו לו את הכלי, אבל הַשְׁתָּא – עכשיו דְּהזכיר הפסוק עושק ופקדון וגזל ואבידה וְלֹא אַהַדְרֵיהּ קְרָא – ולא הזכיר הלואה, יש ללמוד מכך שבעושק מדובר שהיתה משיכה ובהלואה לא היתה משיכה, ומזה שמעות ההלואה לא קנו מְסַיַּיע לֵיהּ – הרי זה סיוע לריש לקיש, שמעות אינן קונות מן התורה.

הגמרא מקשה על דברי רבא שהתורה לא הזכירה חיוב השבה ב'תשומת יד'. מקשה הגמרא: וּתְשׂוּמֶת יָד לֹא אַהַדְרֵיהּ קְרָא – וכי לא הזכירה תורה חיוב השבה בהלואה, וְהָתַנְיָא – הרי שנינו בברייתא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִנַּיִן לִיתֵּן אֶת הָאָמוּר לְמַעְלָה לְמַטָּה – מנין למדים שכל אלו האמורים בתחילת פרשת 'קרבן שבועה', אמורים אף בסופה גבי חיוב השבה כשמודה שנשבע לשקר, דִּכְתִיב גבי חיוב השבה (שם ה כד), 'אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשָּׁקֶר'. וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב, פסוק זה בא לְרַבּוֹת תְּשׂוּמֶת יָד לְהִישָּׁבְעוֹן. הרי שאף 'תשומת יד' [–הלואה] הזכירה תורה, ואיך הוכיח רבא שאין מעות קונות, ממה שלא הזכירה אותה. מתרצת הגמרא: בְּהֶדְיָא מֵיהָא לֹא אַהַדְרֵיהּ קְרָא – מכל מקום לא הוזכר בפירוש בתורה שהכופר בהלואה חייב להשיב את הכלי שייחד, ומה שריבתה תורה דין השבה בהלואה זה רק באופן הדומה לפקדון, כאשר המלוה נטל את הכלי מן הלוה וחזר והפקידו אצלו.

עד כאן ביארו את ראיית רבא מן הפסוק לדברי ריש לקיש, עתה מבארת הגמרא את ראייתו מן הברייתא: מַתְנִיתָא מְנָלַן – מאיזה ברייתא הביא רבא סיוע לדברי ריש לקיש, דְּתַנְיָא בברייתא, היה עמו פרוטה של הקדש ונָתְנָהּ בשוגג לְבָלָן בשכר שירחצנו בבית המרחץ, פָּעַל הנותן, אף שעדיין לא רחץ. וְאָמַר רַב, מה ששנינו שמעל בנתינתו היינו דְּזָקָא בנותן לְבַלָּן, שרק באופן זה הוּא שנגמר קנין שכירות הבלן בנתינת המעות, ואינו יכול לחזור בו, משום דְּלֹא מַסְפְּרָא מְשַׂכְּרָה שהרי אין מה למשוך, אֲבָל אם נתן את הפרוטה עבור מֵידֵי אַחֲרִיתָא – דבר אחר, כגון מטלטלין, דְּמַסְפְּרָא מְשַׂכְּרָה – שעדיין חסר משיכה כדי לקנותם, לֹא פָּעַל עַד דְּמָשֵׁיךְ. ונמצאנו למדים מברייתא זו שמעות אינן קונות מן התורה את המטלטלין, שאילו היו קונות, אף אם נתן פרוטה של הקדש עבור מטלטלין היה בזה משום מעילה.

מקשה הגמרא: איך אפשר לומר שהנותן מטבע של הקדש בעד דבר המחוסר משיכה לא מעל, משום שמעות אינן קונות, וְהָתַנְיָא בברייתא, אם נָתְנָהּ – את המטבע של הקדש לְסַפָּר, הנותן פָּעַל. וּבְסַפָּר, הָא – הרי השוכר אותו בָּעֵי לְמִמְשָׁךְ תִּסְפּוֹרֶת – צריך למשוך את כלי התספורת כדי לשכרו, שכל דבר שיש בו מה למשוך אינו קונה עד שימשוך, ומדוע מעל מיד כשנתן את המטבע. מתרצת הגמרא: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, בְּסַפָּר נָכְרִי, דְּלָאו בַּר מְשִׂיכָה הוּא – שאין קונים ממנו במשיכה, כיון שקנין משיכה למדים ממה שנאמר (ויקרא כה יד) 'אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ', ורק

המשך בעמוד רה

מישראל הקרוי ׳עמיתך׳ קונים במשיכה, אולם מגוי מעות קונות ולא משיכה, ולכן הנותן פרוטה של הקדש לספר גוי מעל מיד. הגמרא מביאה ראיה לתירוצה: **תְּנַיָּא נַמִּי הָכִי** – כך גם שנינו בברייתא, **נָתְנָה** – את פרוטת ההקדש **לְסַפָּר אוֹ לְסַפָּן אוֹ לְכָל בַּעֲלֵי אוּמָנוּת, לֹא מָעַל עַד דְּמָשַׁךְ** את כלי האומנות. ולכאורה שתי הברייתות **קָשְׁיָין אַהֲדֵדֵי** – סותרות זו את זו, שהרי לעיל שנינו שהנותן לספר מעל מיד, **אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינָּהּ** שהברייתות חלוקים באופניהם, **כָּאן** – בברייתא ששנינו ׳נתנה מעל׳ מדובר **בְּסַפָּר נָכְרִי**, שמעות קונות אצלו, ואילו **כָּאן** – בברייתא ששנינו ׳לא מעל עד שימשוך׳ מדובר **בְּסַפָּר יִשְׂרָאֵל**, שאין מעות קונות אצלו, **שְׁמַע מִינָּהּ**.

הובאה לעיל דעת רבי יוחנן, שמעות קונות מטלטלין מן התורה. **וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן, דִּבְרֵי תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת.** מביאה הגמרא ראיה מברייתא כרבי יוחנן, **וְכֵן בָּרָקָה לֵיוִי בְּמַתְנִיתֵיהּ וְאַשְׁפָּה**, כלומר, לוי הגיה בתוספתא שסידר והוסיף בה דין זה, חנווני שנטל פרוטה של הקדש ונָתָנָהּ בשוגג **לְסִיטוֹן** – לחנווני גדול, והיינו שהסיטון היה מוכר בהקפה לחנוונים עניים והם פורעים לו מעט מעט כשהם מוכרים, ובתחילה היו נותנים לו ערבון דמים מועטים על הכל, וכך עשה חנווני זה, נתן לסיטון פרוטה של הקדש כערבון בעד פירות הרבה, אף על פי שלא משך עבשיו אלא מעט פירות, הרי זה **מָעַל**. הרי מבואר כרבי יוחנן שמעות קונות מטלטלין מן התורה.

מקשה הגמרא: אֶלָּא מברייתא זו ששנה לוי קַשְׁיָא לְרֵישׁ לָקִישׁ, שהרי מבואר בה שמעות קונות מן התורה. מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ רֵישׁ לָקִישׁ, הָא מַנִּי – ברייתא זו רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, הסובר במשנתינו (לעיל מד.) שאחר נתינת מעות רק המוכר יכול לחזור בו ולא הלוקח, ולשיטתו מודה ריש לקיש שמעות קונות מן התורה:

שנינו במשנה: אֲבָל אָמְרוּ מִי שֶׁפָּרַע כּוֹ'. קללה זו חלה על החוזר ממקח לאחר נתינת המעות, קודם שנעשתה המשיכה [אף שמן הדין מותר לו לחזור בו], נחלקו האמוראים כיצד יש לבית דין לנהוג בקללה זו:

אִיתְּמַר, אַבַּיֵי אָמַר, אוֹדוּעֵי מוֹדְעִינַן לֵיהּ – בית דין רק מודיעים לחוזר מהמקח שתחול עליו קללה זו, רָבָא אָמַר, מֵילַט לַיְיטִינַן לֵיהּ – הבית דין ממש מקללים אותו בקללה זו. מבארת הגמרא: אַבַּיֵי אָמַר, אוֹדוּעֵי מוֹדְעִינַן לֵיהּ, דִּכְתִיב 'וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאֹר', הרי שיש איסור מהתורה לקלל, לכן רק מודיעים לו שיש קללה. רָבָא אָמַר, מֵילַט לַיְיטִינַן לֵיהּ, דִּכְתִיב 'בְּעַמְּךָ', ומכאן שאיסור זה הוא רק בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עַמְּךָ, – דהיינו באדם שאינו עובר עבירות, ומכיון שאדם זה לא עמד בדיבורו, נמצא שעבר איסור, שהרי כתוב (צפניה ג יג) 'שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית', ולכן מותר לבית דין לקללו.

אָמַר רָבָא, מָנָא אָמִינָא לָהּ – מנין למדתי דין זה, ממעשה דְּרַבִּי חִיָּא בַּר יוֹסֵף, דַּהֲוָה לֵיהּ זוּזֵי אַמַּלְוָא – מכר מלח וקיבל מעות ועדיין לא נעשתה משיכה, לְסוֹף אַזְיֵיקּ מַלְוָא –התייקר המלח ורצה רבי חייא לחזור בו מהמקח. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן לברר האם יכול לחזור בו, אָמַר לֵיהּ – אמר לו רבי יוחנן, זִיל הַב לְהוּ – לך והבא לקונים את המלח שמכרת להם, וְאִי לֹא, קַבֵּיל עֲלָךְ מִי שֶׁפָּרַע. מוכיח רבא ממעשה זה: וְאִי אָמְרַתְּ אוֹדוּעֵי מוֹדְעִינַן לֵיהּ – שבית דין רק מודיעים לו, קשה, וכי רַבִּי חִיָּא בַּר יוֹסֵף בַּר אוֹדוּעֵי הוּא – האם צריך להודיע לו דבר זה, אלא על כרחך שהבית דין לא רק מודיעים, אלא ממש מקללים.

דוחה הגמרא: וְאֶלָּא מַאי מֵילַט לַיְיטִינַן לֵיהּ, הרי גם כך יהיה קשה, וכי רַבִּי חִיָּא בַּר יוֹסֵף אָתֵי לְקַבּוֹלֵי עֲלֵיהּ לְטוּתָא דְּרַבָּנָן – האם בא רבי חייא כדי לקבל עליו את הקללה, אֶלָּא על כרחך שהמעשה שם היה כך, רַבִּי חִיָּא בַּר יוֹסֵף, עֲרַבּוֹן הוּא דְּיָהֲבֵי לֵיהּ – שילמו לו רק חלק מהסכום, ורבי חייא רצה לחזור משאר המקח שלא קיבל בנגדו מעות. הוּא – רבי חייא, סָבַר שערבון כְּנֶגֶד הוּא קוֹנֶה, ואינו חייב מי שפרע אלא בנגד מה שקיבל מעות עליו, וְאָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן, כְּנֶגֶד כּוּלּוֹ הוּא קוֹנֶה, וחייב במי שפרע גם על שאר המקח, אף שלא קיבל מעות על זה.

אִיתְּמַר, עֲרַבּוֹן – שילם הקונה דמים רק על מקצת המקח, רַב אוֹמֵר, כְּנֶגֶד כּוּלּוֹ הוּא קוֹנֶה – מעות אלו מועילות רק בנגדן ולא לכל המקח [בקרקע הנקנית בכסף לענין קנין גמור, ובמטלטלין שאינם נקנים בכסף לענין 'מי שפרע'], וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר כְּנֶגֶד כּוּלּוֹ הוּא קוֹנֶה, הן בקרקע שיהא קנין גמור על הכל, והן במטלטלין שיש מי שפרע על הכל.

מקשה הגמרא על רב: מֵיתִיבִי, הַנּוֹתֵן עֲרָבוֹן – מעות בתורת משכון לַחֲבֵירוֹ על פסיקת המקח, וְאָמַר לוֹ הקונה למוכר, אִם אֲנִי חוֹזֵר בִּי עֲרָבוֹנִי מָחוּל לְךָ – הרי הערבון נתון לך במתנה, וְהָלָה – המוכר אָמַר לוֹ אִם אֲנִי אֶחֱזוֹר בִּי אֶכְפּוֹל לְךָ עֲרָבוֹנְךָ – אתן לך מן המקח כפליים כנגד המעות שהבאת לי, נִתְקַיְּימוּ הַתְּנָאִים, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי יוֹסֵי לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר אֲמַכְתָּא קָנְיָא. רַבִּי יְהוּדָה חולק וְאוֹמֵר מכיון שאסמכתא לא קונה, התנאים בטלים, וְהֵיוּ שֶׁיִּקְנֶה כְּנֶגֶד עֲרָבוֹנוֹ, ורק על מה שכנגד הערבון אינם יכולים לחזור בהם. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – שאמר רבי יהודה שקונה רק כנגד העירבון, בְּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הקונה למוכר, עֲרָבוֹנִי יְקוֹן – יעשה קנין על הכל ולא רק כתחילת התשלום, וכיון שאין בסף מועיל במעשה קנין על הכל, לכן קונה רק כנגד הערבון, אֲבָל מֵכַר לוֹ בַּיִת אוֹ שָׂדֶה בְּאֶלֶף זוּז, וּפָרַע לוֹ מֵהֶם חֲמֵשׁ מֵאוֹת זוּז, לשם תחילת התשלום [או שנתנם בסתמא], קָנָה את הבית לגמרי, וּמֵחֲזִיר לוֹ אֶת הַשְּׁאָר – שאר התשלום, אֲפִילּוּ לְאַחַר כַּמָּה שָׁנִים. העולה מברייתא זו, שאם לא אומר 'ערבוני יקון', לפי כולם העירבון [תחילת התשלום] מועיל בנגד כולו.

מבארת הגמרא את הקושיא: ואמנם הברייתא מדברת בקרקע, אך מַאי לַאו – בפשטות הוּא הַדִּין לְמְטַלְטְלִין בְּדִסְתָּמָא – שאם לא פירש 'ערבוני יקון', אלא נתן מקצת מעות בסתם, קָנֵי לְהוּ לְכוּלְּהוּ, כלומר, שיהיה 'מי שפרע' על כל המקח, ואם כן קשה לדעת רב, שסובר שערבון בנגדו הוא קונה. דוחה הגמרא: לֹא, באמת מְטַלְטְלִין בְּדִסְתָּמָא לֹא קָנֵי בנגד כולו, אלא רק בנגד העירבון, וּמַאי שְׁנָא קרקע ממטלטלין, משום שקַרְקַע דְּכַסְפָּא קָנֵי לֵיהּ מָשָׁךְ – כסף מועיל לקנין קרקע, ובכשם שיפה כוחו לקנות קנין גמור, לכן גם יפה כוחו שעל ידי מקצת המעות קָנֵי לֵיהּ לְכוּלְּהוּ, אבל מְטַלְטְלֵי דְּלָא קָנֵי אֶלָּא לְקַבּוֹלֵי מִי שֶׁפָּרַע – שאין כוחו של הכסף יפה במטלטלין לקנות קנין גמור, אלא רק מועיל מי שפרע, לכן כאשר נתן מקצת המעות, לֹא קָנֵי לֵיהּ כּוּלֵּיהּ.

לֵימָא תְּנָאֵי – לכאורה כבר התנאים נחלקו במחלוקת רב ורבי יוחנן. שהרי שנינו בברייתא, הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן – שהביא הלוה למלוה משכון עבור החוב, וְנִכְנְסָה הַשְּׁמִטָּה – והגיע זמן שמיטת כספים, והדין הוא שהמלוה על המשכון אין שביעית משמטתו, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה אֶלָּא פָּלָג – אף שהמשכון שוה רק חצי מהחוב, מועיל וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּט, דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר, אִם הָיָה מַשְׁכּוֹן כְּנֶגֶד כל הַלְּוָאָתוֹ, מועיל וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּט, וְאִם לָאו מְשַׁמֵּט, כלומר המשכון לא מועיל והשביעית משמטת את החוב.

מבררת הגמרא: באשר המשכון שוה רק כנגד חצי מהחוב מַאי אֵינוֹ מְשַׁמֵּט דְּקָאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – האם לדבריו המשכון מועיל כנגד הכל, או רק כנגדו. אִילֵימָא כְּנֶגְדּוֹ, קשה, שְׁמַכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא שאמר שהמשכון לא מועיל סָבַר לְהַהוּ פַּלְגָּא נַמֵּי מְשַׁמֵּט – שהמשכון לא מועיל כלל וכל החוב משמטת, ואם כך, הרי נצטרך לומר שטעמו של רבי יהודה הנשיא הוא, שאין המלוה נחשב תפוס אפילו בחלק מהחוב,